

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Manca Knez

Fotografija in spletno poročanje o vojni

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE

Manca Knez

Mentor: doc. dr. Ilija Tomanić Trivundža

Fotografija in spletno poročanje o vojni

Diplomsko delo

Ljubljana, 2012

ZAHVALA

Mentorju, doc. dr. Iliji Tomanić Trivundža, se zahvaljujem za vse koristne nasvete, napotke, strokovno pomoč in konstruktivne kritike.

Hvala družini, še posebej Blanki, mami in očetu za vso pomoč, podporo in ljubezen, ne samo pri pisanju diplomskega dela, ampak tekom celotnega študija. Hvala Zvonki in Branetu za dobre misli in želje.

Hvala tebi, Tadej, za spodbude, ideje, inspiracijo, ljubezen, kavice ter vse ostalo. Hvala preprosto zato, da si ob meni in z menoj.

Fotografija in spletno poročanje o vojni

Namen diplomske naloge je ugotoviti, kakšen vpliv so imele nove tehnologije, kot so na primer spletni mediji in blogi, na poročanje o vojni. Te nove oblike širjenja informacij in obveščanja so pomembno zaznamovale vojno v Iraku leta 2003, tudi zaradi tega, ker imajo možnost, da objavljajo večje število fotografij in so s tem vojno vizualizirale in približale bralcem. Pomembna sprememba, do katere je prišlo s pomočjo teh spletnih tehnologij je ta, da so omogočili večjo participacijo bralcev. Ti tako niso več samo pasivni prejemniki informacij, ampak lahko aktivno prispevajo k vsebini z objavljanjem komentarjev, pismi novinarjem in urednikom, odgovarjanjem na spletne ankete in podobno. Pisci blogov pa lahko objavljajo vsebine, ki se nanašajo na teme, ki jih lahko tradicionalni mediji spregledajo ali ignorirajo, opozarjajo na napake, zavajanja, do katerih lahko pride v tradicionalnih medijih. Objavljajo tudi povezave do drugih spletnih strani, ki so po njihovem mnenju pomembne za razumevanje vojne, dogajanja, posledic in podobno.

Ključne besede: fotografija, spletni mediji, blogi, vojna, okvirjanje.

Photography and online reporting of war

The purpose of the following paper is to determine what kind of influence have had the new technologies like online media and blogs on reporting of war. This new forms of spreading information and informing remarkably influenced the war in Iraq in 2003, among other also because of the fact that they have a chance to publish more photographs and so they visualized the war and brought it closer to the readers. The important difference that these new technologies brought was that they enabled bigger reader participation. They were not just passive receivers of information, but could actively contribute to content with commentaries, letters to journalists and editors, answering the online polls and so on. Writers of blogs on the other hand can publish content that is otherwise overlooked or ignored by the mainstream media; they can call attention to the mistakes and deceptions that can occur in the mainstream media. They also publish hyperlinks leading to other websites that are, in their opinion, important for understanding war, what is happening, consequences and so on.

Key words: photography, online media, blogs, war, framing.

KAZALO

1 UVOD	6
2 POROČANJE O VOJNI V IRAKU LETA 2003 NA SVETOVNEM SPLETU	7
3 SPLETNI MEDIJI	8
3.1 SPLETNO NOVINARSTVO	9
3.1.1 Cenzura v medijih	11
3.2 BLOGI	11
3.2.1 Definicija blogov	12
3.2.2 Vsebine blogov	12
3.3 POVEZAVA MED SPLETNIMI MEDIJI IN BLOGI	13
4 KREDIBILNOST SPLETNIH MEDIJEV IN BLOGOV	15
5 METODOLOGIJA	17
5.1 TEORIJA OKVIRJANJA (ang. framing)	17
6 ANALIZA BLOGA O VOJNI V IRAKU	19
6.1 BLOG LITTLE GREEN FOOTBALLS	19
6.2 KREDIBILNOST	20
6.3 OKVIRJANJE	21
6.4 OKVIRJANJE S POMOČJO FOTOGRAFIJ	24
6.4.1 Sramota dneva, 21.3.2003	25
6.4.2 BS-2 zapuščajo Britanijo, 21.3.2003.....	25
6.4.3 Naslednje sporočilo..., Samo univerzitetna študentka, med protestom, 27.3.2003 in 30.3.2003	26
6.4.4 O zemljevidu, 31.3.2003	26
6.4.5 Spet Francija, 1.4.2003	27
6.4.6 Galerija lopovov / ničvrednežev, 6.4.2003	27
6.4.7 Ulična pravica, 8.4.2003	28
6.4.8 Iraška ambasada v Braziliji zažiga dokumente, 9.4.2003	28
7 SKLEP	29
8 LITERATURA	33

1 UVOD

Naša družba je vizualna družba. Nečemu bomo najbolj verjeli, če to vidimo na lastne oči. Spletni mediji, ki postajajo (če še niso) najpomembnejši vir novic, se tega zavedajo in v svojih člankih in objavah vedno objavljajo vizualizacije, da zapisano podprejo z dokazi, pa tudi razbijejo monotonost strani. Poleg spletnih medijev pa veliko fotografij objavljajo tudi blogi, spletni dnevniki, ki so postali zelo brani in veljajo za alternativen vir novic.

Spletno poročanje o novicah ima pred običajnimi oblikami poročanja (kot so na primer televizija in tiskani mediji) predvsem to prednost, da je bolj ažurno, saj lahko skoraj takoj, ko pride do nekega dogodka, o njem poročajo, obveščajo. Naslednja zelo pomembna je možnost, da bralci niso več samo pasivni prejemniki novic, ampak imajo preko interneta več možnosti, da povejo svoje mnenje o članku, o dogodku, dodajo kakšne informacije, opozorijo na napako ali pomanjkljivost; dobili so kanal, preko katerega lahko njihov glas zares postane slišen in slišan.

V zadnjem času so pomembni, brani in obiskani postali blogi, spletni dnevniki, kjer posamezniki objavljajo razne zapise o zelo raznolikih temah. Ena izmed njih so tudi konflikti ali pa vojne. Blogi so doživeli svoj razmah v času vojne v Iraku leta 2003, pomembni pa so postali, ker so pisci na njih objavljali dodatne informacije, poročali, kaj se dogaja na bojiščih, dodali pa so tudi bolj osebni pogled na dogodke, ponudili alternativne poglede, mnenja, analize. Ostalemu svetu pa so vojno na nek način približali tudi s pomočjo fotografij, ki so jih objavljali na svojih blogih. Kot pravijo, fotografija pove več kot tisoč besed in s pomočjo vizualnih pripomočkov si veliko lažje predstavljamo, kaj se dejansko dogaja, kakšno je stanje, pravzaprav bolje razumemo, kaj sploh pomeni vojna.

Na nek način bi lahko rekli, da spletno poročanje spremeni ne samo razumevanje vojne, temveč tudi sam potek, način vojne in bojevanja. Vpliv interneta in novih tehnologij se pozna v vseh aspektih našega življenja in prav zato sem se odločila, da v svoji diplomski nalogi pišem o tem. Poleg teoretičnega dela, v katerem se osredotočim na to, kaj sploh so spletni mediji in blogi, me v empiričnem delu zanima, kako so na izbranem blogu poročali o vojni, na kakšen način so pisali, katere in koliko fotografij so

objavljali in kakšne informacije so s tem posredovali bralcem. V empiričnem delu tako s pomočjo dveh teoretičnih pojmov, kredibilnosti in teorije okvirjanja, analiziram objave na izbranem vzorcu.

2 POROČANJE O VOJNI V IRAKU LETA 2003 NA SVETOVNEM SPLETU

Iraška vojna je naznanila dobo interneta, ki se je pridružil tradicionalnim medijem kot novičarski medij, ki služi občinstvu množičnega trga (Outing v Schwalbe 2006, 1). Za novičarske spletne strani je bila iraška vojna nekakšen obred prehoda. Bila je prva večja ameriška vojna, o kateri se je poročalo na internetu. Iraška vojna je bila tudi prva, katero so novinarji fotografirali z visoko kvalitetnimi kamerami, prenosnimi računalniki, satelitskimi telefoni, videotelefoni in dostopom do interneta, ki je omogočal takojšnje širjenje podob z bojišča. Lasica (Lasica v Schwalbe 2006, 2) je napisal: "Tokrat bodo fotografi stacionirani poleg čet in gledalcem zagotavljali bolj približan, osebni fotožurnalizem, kakršnega ni bilo od vojne v Vietnamu."

Fotografije dopolnjujejo novičarski diskurz z vizualnim dokazom o dogodkih. Novičarske fotografije niso kulturno determinirani procesi selektivne reprezentacije, ampak objektivne mehanske reprodukcije realnosti. Novičarske fotografije zaznamo kot vizualen dokaz očitcev v smislu, da bi kdorkoli, ki bi bil tam, videl isto podobo (Tomanić Trivundža 2004, 482).

Prav zaradi tega, ker je v tem času prišlo do takšne spremembe v poročanju o vojni, zaradi vseh tehnoloških sprememb, ki so jih uporabljali za poročanje o vojni, sem se odločila, da se bom v diplomski nalogi osredotočila samo na vojno v Iraku leta 2003. Podatke so lahko svetu pošiljali po različnih novih kanalih, ki jih prej še ni bilo (mobilni telefoni, računalniki, internet), poročevalci so uporabljali nove tehnologije (nove oblike fotoaparatorov, kamer, mobilni telefoni z vgrajenimi kamerami itd.). Vse te nove tehnologije so imele velik vpliv tako na poročanje o vojni kot na samo dožemanje vojne. S pomočjo vseh novih tehnologij so bralcem vojno približali, prikazali na drugačen način, jo bolj(e) vizualizirali in tako ni bila več samo nek abstrakten pojem, ki se dogaja nekje daleč stran, ampak realnost, ki ima posledice tudi za nas in bi se tudi prav lahko dogajala nam.

Spletno poročanje o vojni lahko razdelimo na novice, ki jih objavljajo časopisi in druge medijske korporacije (tradicionalni, uveljavljeni množični mediji), ter na novice alternativnih virov, kot so med drugim blogi ali zapisi na straneh, kot je na primer Twitter. Na spletu lahko poročajo mediji, ki se pojavljajo samo na svetovnem spletu ali pa mediji, ki poročajo tudi na spletu, so samo nekakšna razširitev osnovne dejavnosti (na primer spletna stran časopisa ali televizije). Pri poročanju na spletu gre tudi za tekmovanje med različnimi stranmi, ki objavljajo podobne novice, kdo bo prvi objavil kakšno novico, kdo bo objavil več podatkov, fotografij, ker jim spletne tehnologije omogočajo, da o nekem dogodku poročajo skoraj takoj za tem, ko je do njega prišlo. Svetovni splet pa poročevalcem omogoča tudi dostop do več virov, tudi tujih, zato so njihove novice lahko bolj točne, podrobne, preverjene. Internet je tako poseben, pomemben tudi zato, ker omogoča preverjanje novic iz več virov in tako lahko začnemo nek medij dojemati kot kredibilen. Ker je vprašanje kredibilnosti zelo pomembno, se z njim podrobneje ukvarjam v nadaljevanju naloge.

3 SPLETNI MEDIJI

Spletne novice so relativno nov fenomen v zgodovini žurnalizma. Še pred desetletjem so časopisi in drugi ponudniki novic šele začeli raziskovati možnosti skoraj trenutne objave vsebine, ki jo omogoča svetovni splet. Trenutno je tisoče časopisov, televizijskih in radio postaj, revij in drugih publikacij (lahko bi rekli, da vsi, ki obstajajo ter še dosti takih, ki obstajajo samo na internetu) prisotnih na spletu in milijoni uporabnikov berejo novice na internetu vsak dan.

Tradicionalni, že uveljavljeni množični mediji igrajo na internetu pomembno vlogo zato, ker imajo že razvite organizacijske enote za produkcijo vsebin (redakcijo, urednike, novinarje itd.), tako da svoje vsebine samo spremenijo v digitalno obliko in jih preuredijo glede na pogoje (možnosti in omejitve) publiciranja na internetu. Pojavili pa so se tudi novi, avtohtoni mediji, ki izhajajo izključno v digitalni verziji na internetu (Škerlep 1998, 47).

Spletni mediji so interaktivni in ta karakteristika jih bolj kot vse drugo ločuje od njihovih predhodnikov. Vsakdo z dostopom do interneta lahko izrazi svoje poglede,

ponavadi brez vmešavanja ali urejanja, o neki temi, ki se pojavi na internetni strani ali blogu (Berenger 2006, 6). Heeter (Heeter v Dimitrova in Neznanski 2006, 4) kategorizira 4 dimenzije interaktivnosti: kompleksnost vsebine, dostopnost/dovzetnost za uporabnike, lahkota, s katero uporabniki dodajajo informacije in obseg, do katerega novičarska stran predstavlja kanal za medosebno komunikacijo. Massey in Levy pa predlagata še peto dimenzijo: nemudnost vsebine. Navajata: »Tehnološka možnost nemudoma poročati o razvijajoči se zgodbi bi lahko bila tista značilnost spletnega novinarstva, ki ga najbolj jasno ločuje od tradicionalnega novinarstva. Definiramo jo lahko kot obseg, do katerega spletni časopis bralcem ponuja najbolj možno aktualno informacijo (Massey in Levy v Paulussen 2004, 4).

3.1 SPLETNO NOVINARSTVO

Raziskave novičarskih medijev ilustrirajo potencial, ki ga imajo krize v pospeševanju ali poudarjanju tehnoloških sprememb. Če govorimo o praktičnosti, so elektronske naprave, kot so ročne kamere in satelitski telefoni, novinarjem omogočile dostop do živih, aktualnih posnetkov (Thelwall in Stuart 2007, 4). Nove tehnologije pa ne vplivajo samo na poročanje o novicah, ampak vplivajo tudi na to, kaj postane novica.

Dimitrova in Neznanski spletno novinarstvo razdelita na tri stopnje (po Dimitrova in Neznanski 2006, 5):

Prva stopnja: Prevzete novice (Shovelware): Večina tistega, kar sestavlja novičarske spletne strani, so zgodbe, prevzete oziroma povzete iz tradicionalnih medijev (kot so časopisi ali televizija) in objavljene na spletni strani (Deuze v Dimitrova in Neznanski 2006, 5).

Druga stopnja: Povečanje vsebine spletnih novic: Novičarske organizacije lahko povečajo svoje vsebine na več različnih načinov. Preprost in učinkovit način je z dodajanjem povezav (hiperpovezave). Povezave lahko dodajo ozadje in več konteksta. V primeru iraške vojne lahko dodajo zgodovinske podatke o državah, vpletenih v konflikt, ali pa informacije o ozadju, bralci pa lahko dostopajo do arhivskih zgodb, preberejo izvorno gradivo ali kontaktirajo novinarja (po Dimitrova in Neznanski 2006, 5).

Splet tudi omogoča producentom novic, da vstavljajo vizualne vsebine. Najlažji način je dodajanje fotografij. Medtem ko tradicionalni tiskani mediji ponavadi dovolijo le

omejeno število fotografij, lahko na spletu ustvarijo galerijo, ki bralcem omogoča dostop do več vizualne vsebine. Fotografije so učinkovite pri podpiranju tekstualne vsebine in usmerjajo pozornost bralca na najzanimivejše aspekte zgodbe (po Dimitrova in Neznanski 2006, 6).

Tretja stopnja: Konvergenca: Za novinarje je to, da internet ponuja personalizirano, nelinearno poročanje z možnostjo vstavljanja fotografij in videoposnetkov, odprlo nove stile prezentacije. Tradicionalni teksti se združijo s posnetki, zvokom in povezavami ter tako ponudijo še več informacij. Definicije konvergence se sicer razlikujejo, vendar se večina avtorjev strinja, da ponavadi vsebuje vključevanje multimedijev (zmes teksta, avdio in video vsebine za prenos informacij) v okolje spletnih novic (po Dimitrova in Neznanski 2006, 6).

Plotz (Plotz v Glass 2001, 8) navaja: »Sedaj morajo stvari teči po internetnem času. Velik minus tega je, da se zahteva, da se vojna bori po internetnem času. In to ni logično. Hočeš objaviti velike naslove zelo hitro – še preden lahko o nečem poročáš. CNN objavlja naslove, potem pa je potrebno počakati na (pravo) zgodbo.« S tem Plotz opozarja na to, da nekateri spletni uredniki podlegajo potrebi po 'čim več informacij v čim krajšem možnem času'. Namesto, da bi počakali, da bi imeli na voljo celotno zgodbo, objavijo naslove kot 'izredno novico', potem pa šele zbirajo ostale informacije in počasi sestavljajo zgodbo, dodajajo informacije k prvotnemu naslovu. Po eni strani gre pri tem za željo po informiranju bralcev, po drugi pa za tekmo s konkurenti, saj si vsi želijo neko novico objaviti pred drugimi, biti prvi, si na ta način vzpostaviti ugled. Vendar se dandanes bralci spletnih novic tega večinoma zavedajo, zato, če ne drugega, iščejo novice na več različnih spletnih straneh.

Kot pravi Lynch (Lynch v Lee in Maslog 2006, 2) je: »Moderno novinarstvo nekakšna zanka. Novi dogodki so ustvarjeni, da se o njih poroča, samo poročanje pa vpliva na potek dogodkov.« Poročanje o konfliktih ali vojno poročanje je osnovano na mnenju, da ima konflikt novičarsko vrednost. Kot posledica tega je vojno poročanje pogosto senzacionalistično, seksi in zgolj sredstvo za dvigovanje naklade in ocen.

Nekateri iščejo informacije tudi na spletnih straneh iraških virov. Z navajanjem iraških virov poskušajo poudariti pravično in uravnoteženo poročanje, preverjanje novic pri obeh udeleženih straneh, vendar iraški viri ne dajejo nobene pomembne informacije,

izjave ali mnenja. Tajima in ostali pravijo, da so: »Tam le, da se zadovolji zahteva po 'obeh straneh'.« (Tajima in drugi 2006, 68).

3.1.1 Cenzura v medijih

John MacArthur verjame, da je bila vojna v Iraku leta 2003 najbolj samocenzurirana vojna v zgodovini, ker naj bi bilo 95 % poročanja neprimerne in naj ne bi imelo ničesar z vojno. Prikazovali so tovornjake na avtocesti, raztovarjanje škatel, vojake, ki so govorili o osamljenosti ... (po MacArthur v Willmott Harrop 2005, 7). Niso pa smeli na primer prikazovati krst vojakov, ki so jih pripeljali iz Iraka ali pa objavljati fotografij, ki bi prikazovale nasilje nad civilisti.

Novinarji bi se lahko odločali za samocenzuro zaradi različnih razlogov, kot na primer osebna lojalnost reporterja, patriotizem, za promocijo ali preprosto zaradi uradnega pritiska (Willmott Harrop 2005, 7). Bralci spletnih medijev so se tudi zaradi tega, ker so vedeli ali pa slutili, da pri poročanju medijev prihaja do cenzure, obračali na alternativne medije, bloge in pri njih iskali novice in preverjali informacije.

3.2 BLOGI

Informacijska revolucija in obilje informacij, pridobljenih preko računalniško posredovanega komuniciranja, pa nista osnovana samo na prehodu tradicionalnih virov novic na splet. Pojavila se je tudi zaradi osebnih dnevnikov ali blogov (skrajšano ang. weblog), ki so med seboj povezani in nudijo prostor za osebna mnenja. Pojavili so se sredi devetdesetih let prejšnjega stoletja, zares popularni pa so postali ob vstopu v novo tisočletje (po De Zuniga in drugi 2009, 554). Dogodek, ki je najbolj zaznamoval bloganje, so teroristični napadi 11. 9. 2001. Veliko novih blogov se je osredotočilo na ta dan in na Bushevo 'vojno proti terorizmu', ki je sledila. Ti tako imenovani 'vojni blogi' ponavadi vključujejo diskusije o politiki in aktualnih dogodkih. Politično orientirani blogi so sredstvo vstopa v javni diskurz in postajajo še en način sodelovanja v javni sferi (po Tremayne in drugi 2006, 1).

3.2.1 Definicija blogov

Čeprav ni neke skupne definicije blogov (Thompson v De Zuniga in drugi 2009, 555), so jih prvotne definicije opisovale kot spletne interaktivne dnevnike, ki omogočajo izmenjavo informacij in ostalih podatkov (tudi na primer fotografij) med uporabniki oziroma blogerji. De Zuniga in ostali (De Zuniga in drugi 2009, 556) pa blog definirajo kot: »Interaktivno, nesinhrono spletno stran, na kateri gostitelj objavlja zapise, informacije, fotografije, lahko pa tudi videoposnetke o neki določeni temi. Ta ne rabi biti novica, niti ni potrebno, da je napisana po standardih tradicionalnih medijev.«

Morda najpomembnejša razlika med blogi in bolj tradicionalnimi mediji je ta, da so blogi mrežni fenomen, ki se zanaša predvsem na hiperpovezave. Nekateri blogi so sestavljeni skoraj samo iz povezav, medtem ko drugi vsebujejo daljše komentarje. Vsi blogi po definiciji objavljajo povezave do drugih virov informacij, med drugim tudi do drugih blogov. Povezava blogov pa se imenuje blogosfera (Drezner in Farrell 2004, 7). Prav povezave so tako pomembna značilnost blogov, da jih nekateri opisujejo kot njihovo najpomembnejšo karakteristiko (De Zuniga in drugi 2009, 556). Wall (Wall 2005, 160) razdeli povezave v objavah na blogih: tradicionalni mediji, alternativni mediji, tuji mediji, blogi, vladni viri, komercialni/poslovni, neprofitni, drugi.

3.2.2 Vsebine blogov

Teme na blogih niso ekskluzivne za blogosfero, ampak so dogodki iz realnega sveta, o katerih poročajo tudi tradicionalni mediji. Blogi ponavadi ne objavljajo originalne vsebine, ampak se zanašajo na druge vire za povezave in navdih za komentar (Wall 2005, 156).

Teme so urejene v obratnem kronološkem redu, informacije pa dinamično posodablja ali ustvarjalec bloga ali drugi, ki v njem sodelujejo (Bausch in Weil v De Zuniga in drugi 2009, 555). Pomembna dejavnost blogerjev je tudi objavljanje fotografij. Te ponavadi niso originalne, ampak so povzete od kakšnega drugega vira, saj se večina blogerjev ne nahaja na lokacijah, kjer bi lahko posneli relevantne fotografije. Od avtorja bloga je odvisno, ali bo vir objavil ali ne, vendar večinoma jih. S pomočjo fotografij poudarjajo svoje mnenje, fotografije so dokaz njihovih trditev, najde pa se tudi kakšna

stran, kjer je objavljena samo fotografija, saj je le-ta povsem dovolj, da si lahko predstavljamo, kaj je avtor želel povedati.

V povezavi med blogi in fotografijo pa lahko najdemo še eno zelo pomembno povezavo, predvsem (ali pa tudi) v povezavi z vojno v Iraku. V današnjem svetu PhotoShopa celo vizualni prikazi, kot so fotografije in videoposnetki, ki so jih nekoč cenili kot prikaze realnosti, niso več zanesljivi. Blogger Charles Johnson je skoval nov izraz: 'napakografija' (ang. fauxtography), pomeni pa spremenjene ali pozirane fotografije ali videoposnetke, ali pa namerno zavajajoče napise pod fotografijami (Johnson v Berenger 2006, 2). Bloggerji so odkrili najmanj 6 primerov napakografije med mesec dni trajajočo vojno med Izraelom in Hezbolahom v juliju 2006. Prav tako so ugotovili več primerov ponarejenih ali zavajajočih fotografij med vojno v Iraku leta 2003 in palestinsko Intifado (vstajo) leta 2000.

Vojna v Iraku je zelo spodbudila uporabnike blogov k branju, ker so le-ti ugotovili, da blogi dajejo bolj osebni pogled in natančnejšo analizo vojne kot tradicionalni mediji (Haigh in Pfau v Johnson in Kaye 2010, 316). Vojne bloge lahko razdelimo na naslednje dele: blog udeleženca ali opazovalca, komentarji za vojno / filter blogi, protivojni komentarji / filter blogi, blogi o drugih aspektih, kot so vojne strategije ali medijska opazovanja. Nekatere izmed teh funkcij se lahko prekrivajo (Thompson 2003, 5). Vojaki so v svojih blogih objavljali fotografije in videoposnetke svoje izkušnje v Iraku in bralcem dali vpogled v vojaško življenje in kulturo (Johnson in Kaye 2010, 327). Vojaški poveljniki so leta 2005 celo dobili ukaz, da vojakom prepovejo pisanje blogov ali pa da morajo pred objavo zapise dati v pregled, ker naj bi vsebina kršila vojaške predpise ali varnost (Johnson in Kaye 2010, 316).

3.3 POVEZAVA MED SPLETNIMI MEDIJI IN BLOGI

Medijski akterji, kot so uredniki, založniki, poročevalci in kolumnisti berejo in uporabljajo politične bloge. Znak povezave med političnim delom blogosfere in medijsko sfero je med drugim obseg, do katerega so posamezniki iz enega področja prestopili v druge aktivnosti. Dejstvo je, da ima veliko časopisov, mrež in revij svoje bloge, kar kaže na to, da se medijske institucije zavedajo nove oblike (Drezner in Farrell 2004, 14). Bloggerje tudi najemajo, da pripravljajo vsebine za tradicionalne medije. Do blogov, ki so

pisali o vojni v Iraku, so tudi tradicionalni mediji objavljali povezave ali jih citirali, ker so bili v nekaterih primerih edini viri novic, fotografij ali drugega materiala ali pa, ker so ponudili drugačen pogled na dogajanje, problematiko.

Zakaj politični mediji posvečajo toliko pozornosti blogosferi? Drezner in Farrell (po Drezner in Farrell 2004, 15) ugotavljata, da obstajajo štiri razlogi za povezavo med medijsko sfero in blogosfero:

- *materialne spodbude*: Materialne spodbude se nanašajo na to, da so, ko so medijske hiše svoje spletne vsebine razdelile na plačljive ter neplačljive, da bi spodbudile naročnine, povečale prosto dostopno vsebino na spletnih straneh; ta vsebina je bila pogosto v obliki bloga (Drezner in Farrell 2004, 15).

- *osebne mreže*: Prej obstoječe socialne in profesionalne vezi med blogerji in novinarji pomagajo pri razlagi pomembnosti blogosfere. Prvi politični komentatorji, ki so se pridružili blogosferi, so bili novinarji, ki so bili povezani s tradicionalnimi mediji, zato jih imajo za verodostojen vir novic in mnenja (po Drezner in Farrell 2004, 16).

- *strokovno znanje*: Eden izmed razlogov za povezavo med blogosfero in medijsko sfero je strokovno znanje, ki ga blogerji izražajo o pomembnih problemih. Blogi lahko služijo kot skladišče 'lokalnega znanja' o relevantnih temah ali trenutnih dogodkih. Strokovni blogi lahko zelo zmanjšajo stroške iskanja, ki bi lahko nastali, ko novinarji iščejo informacije za neko zgodbo (Drezner in Farrell 2004, 16).

- *hitrost*: Blogerji imajo prednost tudi pri tem, da lahko prvi oblikujejo mnenje, lahko objavijo svoje reakcije, še preden se druge oblike medijev odzovejo (Drezner in Farrell 2004, 16). Hitrost interakcij blogerjev lahko vpliva na politično komunikacijo tradicionalnih medijev preko prednostnega tematiziranja in okvirjanja. Vloga prednostnega tematiziranja je jasna – če dovolj veliko število elitnih blogov govori o določeni temi, lahko pritegne pozornost tradicionalnih medijev (Drezner in Farrell 2004, 17).

Obstaja torej kar nekaj povezav in podobnosti med spletnimi mediji in blogi, pa tudi precej razlik. Čeprav v veliko primerih avtorji v svojih zapisih na blogih objavljajo nove informacije in fotografije in tako informirajo bralce, blogi niso klasični mediji. Njihovi zapisi so drugačne oblike, ni jim treba slediti novinarskim normam, pisci za svoje

objave niso plačani, prav tako ne morejo biti plačljive njihove strani. Pisci blogov prav tako nimajo novinarske izobrazbe (kar sicer ni takšen problem, saj je tudi marsikdo, ki piše in objavlja v časopisih in na straneh spletnih medijev, nima). Torej, čeprav sta si v marsikaterem pogledu podobni, gre za dve različni obliki zapisa, objavljanja novic na internetu (spletni mediji in blogi), ki jih ne moremo enačiti.

4 KREDIBILNOST SPLETNIH MEDIJEV IN BLOGOV

Kredibilnost je prvenstveno definirana na 3 načine: kredibilnost sporočila (ali zgodbe), vira (ali organizacije) in medija (ali kanala) (Sundar v Choi in drugi 2006, 4). Najbolj pogoste komponente medijske kredibilnosti pa so verjetnost, točnost, poštenost, nepristranskost, dovršenost ali zaključenost, globina in zanesljivost (po Choi in drugi 2006, 4). Sloves kredibilnosti spletnih novic lahko razložimo z znamko ali halo efektom, ki se nanaša na že obstoječe televizijske ali časopisne organizacije. Če imamo nek časopis ali oddajo za kredibilno, potem bomo kredibilnost verjetno pripisovali tudi njeni spletni strani. Nekaj kredibilnosti pa pripišemo tudi povezavam, ki vodijo na bloge ali spletne strani (po Choi in drugi 2006, 3). Časopisi ali revije so prisotne tudi na internetu in blogerji njihovo kredibilnost povečujejo s tem, da izbirajo povezave do njih ali pa te spletne strani citirajo ter dodajajo svoje interpretacije neke zgodbe ali problema (Kaye in Johnson v Berenger 2006, 6).

V spletnih medijih poskušajo svojim objavam dati kredibilnost tako, da ne objavljajo samo golega besedila, ki ga je napisal njihov novinar, ampak se poslužujejo več različnih tehnik. Tako navajajo več različnih in relevantnih virov, kot so v primerih političnih člankov na primer vladni viri, izjave politikov in drugih pomembnih akterjev itd. Lahko dodajo tudi povezavo do članka s sorodno vsebino, čeprav spletni mediji večinoma objavljajo povezave znotraj svojih strani, ne objavljajo povezav do zunanjih virov. Kredibilnost pa si povečujejo tudi z objavo vizualnih elementov, kot so predvsem fotografije, pa tudi videoposnetki ter grafike, na primer zemljevidi.

Ljudje lahko bloge dojemajo kot kredibilne, ker jih vidijo kot neodvisne od medijev, ki jih nadzirajo korporacije in lahko zato o problemu govorijo bolj odprto in iz

različnih perspektiv (po Johnson in drugi 2007, 4). Medtem ko študije tradicionalnih medijev kažejo, da objavljanje mnenja znižuje kredibilnost medija, pa uporabniki blogov trdijo, da je nepopustljiva, natančna analiza novic točno to, kar manjka tradicionalnim medijem in prispeva h kredibilnosti blogov.

Blogi nam zaradi načina pisanja, ki je personaliziran, subjektiven, avtorji napišejo, kar hočejo, nihče jim zapisov ne ureja, dajejo občutek, da pisca poznamo in zaradi tega mu potem tudi bolj verjamemo in mu pripisujemo večjo kredibilnost.

Johnson in Kaye (Johnson in Kaye v Johnson in drugi 2007, 2) sta med prvim mesecem vojne v Iraku preučevala bloge in ugotovila, da skoraj tri četrtine bralcev bloge dojema kot zmerno do zelo kredibilne. Za kredibilne so jih dojemali zaradi poglobljenosti, analize ter mnenj, ki so manjkali v tradicionalnih virih. Avtorja sta ugotovila tudi, da se politično zainteresirani uporabniki interneta bolj zanašajo na bloge kot na katerikoli drug vir novic ter da jih dojemajo kot bolj kredibilne od spletnih strani časopisov in televizij (Johnson in Kaye v Johnson in drugi 2007, 3). Po drugi strani pa se morajo blogerji v precejšnji meri zanašati na medije, da sploh izvejo novice, dobijo temo za svoje objave, večinoma pa od takih virov tudi pridobijo fotografije, ki so pomemben del objav na blogih in jih drugače ne bi mogli objavljati, saj v večini primerov nimajo svojih virov fotografij, nimajo možnosti, da bi posneli lastne fotografije.

Blogi so med iraško vojno pridobili na kredibilnosti iz več razlogov. Prvič, veliko blogov so napisali vojaki na bojiščih. Ti so tako dajali več podrobnosti in vpogleda kot tisti, ki so jih napisali poročevalci tradicionalnih medijev, strokovno znanje pa ima velik vpliv na to, da je vir zaznan kot kredibilen. Dalje, ker piscem blogov ni potrebno upoštevati standardov tradicionalnega novinarstva, kot so objektivnost, poštenost in uravnoteženje, lahko prosto govorijo o svojih pogledih, izkušnjah in mnenjih. Pogosto so na primer prikazovali fotografije, ki v medijih niso bile objavljene, kot so na primer fotografije krvavih vojakov ali poškodovanih civilistov (po Johnson in Kaye 2010, 317).

Zaznana kredibilnost blogov je bila vidna med iraško vojno, ko so posamezniki, ki so sodelovali v diskusijah na internetu, pogosto navajali bloge z isto veljavo, kot da bi citirali časopisne in televizijske prispevke ali akademske študije (Kaye in Johnson v Berenger 2006, 5). Iraški blogerji so bili citirani v časopisih in revijah in so jim namenjali isto pozornost kot vladnim virom.

5 METODOLOGIJA

19. marca 2003, ko je potekel ameriški ultimatum Sadamu Huseinu, je ameriški predsednik obvestil ljudstvo, da so zavezniške sile napadle Irak z namenom najti orožje masovnega uničenja. V študiji se osredotočam na prvi del uradnega obdobja vojne – od 19. 3. 2003 do 9. 4. 2003, ko je prišlo do padca Bagdada. Uradna razglasitev konca glavnega dela bojevanja je bila 1. 5. 2003.

Enota analize je bila posamezna objava na blogu. Analiziram vse objave, ki so bile objavljene v izbranem obdobju in katere najde po vpisanem iskalnem pojmu 'Irak'. Tako je bilo za analizo izbranih 150 objav, ki so bile na blogu objavljene med 19. 3. 2003 in 10. 4. 2003. Skupno število objavljenih fotografij v tem obdobju je 12. Avtor je v zapisu objavljaval 1 ali 2 fotografiji.

Zapise analiziram glede na to, s čim avtor v njih zbuja zaznano kredibilnost ter s pomočjo teorije okvirjanja.

Pred podrobnejšo analizo je potrebno opozoriti, da ugotovitve analize veljajo samo za blog z naslovom Little Green Footballs, tako da teh ugotovitev ni mogoče posploševati na druge medije oziroma spletne strani.

5.1 TEORIJA OKVIRJANJA (ang. framing)

Fotografije, ki so bile na blogu objavljene v izbranem terminu, bom analizirala s pomočjo teorije okvirjanja. Teorija okvirjanja se ukvarja s preučevanjem, kako medijski poročevalci in uredniki uporabljajo slike, simbole in besedne slike (Berenger 2004, 6). Okvirjanje se nanaša na vzorce, ki se pojavijo v načinu, kako mediji izbirajo, organizirajo, poudarjajo, prezentirajo in ignorirajo določene aspekte besed in/ali podob (Gitlin v Schwalbe 2006, 5). Za Entmana (po Entman v Schwalbe 2006, 5) sta glavna elementa okvirjanja poudarjenost in selekcija. Poudarjenost dela sporočilo opazno, pomembno in zapomnljivo. Proces selekcije vključuje ignoriranje nekaterih podob za poudarjanje drugih. Kar je izključeno, je vsaj tako pomembno kot tisto, kar je vključeno, ker s tem občinstvu onemogočajo, da bi oblikovali alternativne poglede (Schwalbe 2006, 4). Okviri vključujejo ključne ideje, fraze in stereotipne podobe, ki podpirajo določeno interpretacijo. Preko ponavljanja, postavitve in ojačitve teksti in podobe zagotavljajo

dominantno interpretacijo, ki je prej zaznana, sprejeta in zapomljiva kot druge interpretacije (Entman v Lee in Maslog 2006, 5).

Obstajata dva glavna tipa okvirov: medijski okvirji (kako mediji prezentirajo novice) in okviri občinstev (kako gledalci in bralci razumejo in reagirajo na te okvire) (Schwalbe 2006, 4).

Vizualno okvirjanje je dolgotrajen, izločevalen proces. Začne se z izbiro dogodka, nadaljuje z izbiro, katere fotografije posneti in kako (kot perspektiva, domneve in predsodki, obrezovanje itd.) ter katere predložiti (Perlmutter in Wagner v Schwalbe 2006, 5). Proces se nadaljuje z odločitvami o tem, katere fotografije objaviti, kakšne velikosti in kako jih pozicionirati na strani (Schwalbe 2006, 5).

Podobe so močno orodje pri okvirjanju, ker so manj vsiljive kot besede in kot take potrebujejo manj kognitivnega naboja. Zato je aktivirano prej periferno kot centralno procesiranje in občinstvo bo prej sprejelo vizualni okvir brez vprašanj. Obstajajo dokazi, ki kažejo na to, da, če pride do konflikta med tekstualnim in vizualnim okvirom, slednji pogosto prevlada (po Ferguson v Rodriguez in Dimitrova 2011, 50). Do tega lahko pride ne samo zaradi tega, ker so vizualni okvirji, kot so fotografije, videti bližje realnosti, ampak tudi ker imajo moč, da ustvarjajo močnejše čustvene in neposredne povezave. Zaradi njihove visoke vrednosti privlačnosti podobe, ki jih vidimo na strani, spletni strani ali zaslону, dajo prvi vtis o zgodbi in se jih lažje zapomni (Rodriguez in Dimitrova 2011, 50).

V kontekstu vizualnega okvirjanja pomaga prisotnost (ali odsotnost) podobe in vsebine novičarske fotografije določiti interpretacijo dogodka (Entman v Fahmy 2010, 699). V nasprotju s splošnim mnenjem fotografije niso nevtralne (Hulteng v Fahmy 2010, 699). Tudi če fotografije niso režirane, morajo biti še vedno izbrane v okvir, ki ne more biti dovolj širok, da bi zajel vso kompleksnost resničnosti, kar pomeni, da vizualni novinarji začnejo s procesom okvirjanja (Fahmy 2010, 699). Lahko se držijo načel objektivnega poročanja, lahko pa sporočajo dominanten okvir novičarskega dogodka občinstvu. Fahmy (Fahmy v Fahmy 2010, 699) je v svoji raziskavi ugotovila, da se od vizualnih novinarjev v času katastrof in vojn pričakuje, da se bodo izognili pravilom objektivnosti in podprli vojake svoje države ter vladno mnenje o dogodkih.

Dober primer za preučevanje okvirjanja je iraška vojna leta 2003. Za zahodne medije je bila Druga zalivska vojna, Vojna osvoboditve, Operacija iraška svoboda, Vojna v Iraku ali preprosto Iraška vojna, izbirajoč te univerzalno zaželene vrednote kot primerna imenovanja. To so nevtralna ali rahlo pozitivna poimenovanja (Berenger 2004, 4). Arabski mediji pa so vojno v Iraku leta 2003 okvirjali večinoma negativno. Imenovali so jo 'Ameriška vojna z Irakom' (ang. U.S. War on Iraq), 'Ameriška agresija v Iraku', 'Ameriški napad na Irak' ali celo 'Ameriški terorizem v Iraku' (Berenger 2004, 5).

Dimitrova in ostali (Dimitrova in ostali v Dimitrova in Strömbäck 2005, 407) so odkrili pomembne razlike v vojnem okvirjanju med ameriškimi in mednarodnimi spletnimi stranmi. Tuje strani so bolj pogosto vključevale na primer okvir odgovornosti, medtem ko so se ameriške strani bolj osredotočale na vojaški konflikt. Ameriški reporterji so večkrat vključevali medijske samo-reference kot tuji novinarji.

Z okvirjanjem medijskega diskurza so se oblikovali tudi določeni občutki o iraškem predsedniku Sadamu Huseinu. Z opisovanjem kot zlobnega, grozečega ali norega so pridobivali podporo za ameriško vpletenost in javno mnenje približevali mnenju ameriške vlade (Tajima in drugi 2006, 56). Za negativno prikazovanje, okvirjanje in končno delegitimiziranje Huseina so v medijskem poročanju uporabljali določene lingvistične elemente. Med drugim so ga primerjali z Adolfom Hitlerjem, pogosto pa so ga naslavljali samo s Sadam, brez priimka ali naziva. S takšnim izpuščanjem uradnega naziva ali priimka se delegitimizira Huseina kot političnega voditelja, poudarja pa se ga kot diktatorja (Tajima in drugi 2006, 57).

6 ANALIZA BLOGA O VOJNI V IRAKU

6.1 BLOG LITTLE GREEN FOOTBALLS

Little Green Footballs (LGF) je ameriški politični blog, katerega avtor je Charles Johnson. Blog je sprva govoril o povsem vsakdanjih temah, kot je kolesarjenje, po napadih enajstega septembra pa so se začele zelo aktivne razprave o vojni proti terorju, islamu in arabsko-izraelskem konfliktu. LGF je med drugim poznan po ključni vlogi v razkrivanju prevare v Killianovih dokumentih, ki se nanašajo na Georga W. Busha. Pomembno vlogo pa je blog igral tudi pri razkritju spremenjenih fotografij Adnana Hajja.

R. J. Smith, novinar Los Angeles Magazina, je o LGF napisal, da je: »Disfunkcionalen miks lepih fotografij, katere Johnson posname med kolesarjenjem in ustavno zaščiten sovražni govor, ki verjame, da so vsi muslimani teroristi, dokler se jim ne dokaže drugače.« (Smith v Bernhard 2006). Poseben trn v peti Johnsona je tudi televizija Al Jazeera English, ki jo imenuje 'Jihad TV'.

6.2 KREDIBILNOST

Avtor bloga je v veliki večini zapisov objavljajl povezave do relevantnih virov, s čimer povečuje zaznano kredibilnost. V samo 8 objavah od 150 ni bilo objavljene povezave. Največ povezav je vodilo do spletnih strani z novicami (največkrat do news.yahoo, dostopno na news.yahoo.com, in sicer 21 objavljenih povezav ter na Fox News, dostopno na foxnews.com, in sicer 4 objavljene povezave). Nekaj povezav je bilo objavljenih trikrat ali dvakrat, največ (27) pa je objavljenih samo enkrat. Večina povezav je objavljenih tako, da se novo okno odpre ob kliku na besedo v stavku med objavljenim besedilom. Objavljenih je bilo tudi nekaj povezav do drugih blogov (9); drugih objavljenih povezav ni bilo. Večina objavljenih povezav žal ne deluje več. Ugotovi se lahko sicer, do katere strani je vodila povezava, ne da pa se več najti objavljene vsebine. Izmed vseh objavljenih povezav le za eno ni bilo mogoče ugotoviti, kam je vodila. Avtor je prav tako pod zapise pogosto dodajal posodobitve, nove podatke, kaj se z zgodbo dogaja, kako se razvija, kar je za bralca zelo uporabno, da lahko zgodbi sledi.

Opazovala sem tudi število komentarjev, ki so objavljeni pod zapisi, ne pa na primer število ogledov, ker je ta spremenljivka veliko bolj nezanesljiva, saj si lahko ena oseba nek zapis ogleda večkrat, nikjer pa za to ne obstaja seznam. Število komentarjev pa nam pove tudi, koliko pomembnosti so bralci pripisovali vsebini objave. Največje število komentarjev je imel zapis z naslovom Smrt/Velika ločitev (ang. The Great Divide), in sicer 526, avtor pa v zapisu samo zastavi vprašanje, ali je kdo zaradi iraške vojne izgubil kakšnega prijatelja. Zapis z drugim največjim številom komentarjev nosi naslov Ameriški musliman osumljen (ang. American Muslim Suspected), in sicer jih ima 462. Večina člankov ima pod sto komentarjev (97), nad sto komentarjev ima 53 objav. Najmanj komentarjev ima članek z naslovom Slovar iraških kletvic, in sicer 13. Tako lahko ugotovimo, da so vse objave brane, nobena ni bila brez komentarjev. Povprečno število

komentarjev je 102,7. Pri pregledu podatkov pa nisem ugotovila nobene povezave med objavljeno fotografijo in številom komentarjev (objave s fotografijami niso imele višjega ali nižjega števila komentarjev oziroma niso po številu komentarjev odstopale od ostalih objav).

Blog zaznamo kot kredibilen, saj za vsako trditev, ki jo objavi, objavi tudi povezavo do relevantnega vira, ki podpira to njegovo trditev. Kredibilnost vira se z navajanjem prenese tudi na objavo, v kateri se nek določen vir navaja. Poleg tega, da objavlja povezave do relevantnih virov novic, je objavil tudi vire fotografij, ki jih je objavil. To sta bila v večini primerov Reuters in AFP, ena fotografija pa je bila od AP. Kjer je ta podatek znan, je avtor objavil celo fotografa, ki je posnel fotografije, kar je celo več kot objavljajo spletni mediji. Tako si kredibilnost poveča tudi z objavljenimi fotografijami, saj nam v tistih objavah pokaže, o čem govori, dokaže, da se je to res dogajalo.

6.3 OKVIRJANJE

V novičarskih tekstih se okvirja predvsem z besedilom. Vizualno okvirjanje je odvisno od besednega okvirjanja, od njega pa se tudi razlikuje. V primerjavi vizualnega okvirjanja s tistim, ki se pojavi v zapisanih ali branih novičarskih tekstih sta Messaris in Abraham (Messaris in Abraham v Fahmy 2010, 698) ugotovila: »Posebne kvalitete vizualnega (ikoničnost, indeksičnost in posebno njihova implicirana sintaktičnost) jih delajo zelo učinkovito orožje za okvirjanje in artikuliranje ideoloških sporočil.«

V svoji analizi so osredotočam predvsem na širše, tako imenovane metaokvirje (kot so na primer delitev mi/oni, dobro/zlo), ne ukvarjam se toliko z ožjimi okvirji, kot so na primer orientalizem/Zahod, diktatura/demokracija. Poslužujem se vrednotenja na višji, makro ravni, ker me zanimajo predvsem ti okvirji, ki mi bodo služili in bili v pomoč tudi pri analizi fotografij.

Najpogostejši novičarski okvirji po avtorjih Semetko in Valkenburg (Semetko in Valkenburg v Yang in Ishak 2011, 172) so:

1. *konflikt*: poudarja konflikt med posamezniki, skupinami, strankami ali institucijami; reflektira nestrinjanja; dihotomizira med dobrim in slabim; novice

- se nanašajo na dve strani, ne na več strani problema; novice se nanašajo na zmagovalce in poražence,
- konflikt - indikatorji: dihotomije mi/oni, dobri/slabi, zmagovalci/poraženci, racionalni/neracionalni, opisovanje boja, vojaških taktik, premikov, izražanje nestrinjanja z dejanji ali izjavami (katerekoli strani), orožje, čete;
2. *posledice*: poročanje o dogodku ali problemu glede na posledice, ki jih ima za posameznike, skupine, stranke, institucije ali države,
- posledice - indikatorji: opisovanje kakršnihkoli socialnih, ekonomskih posledic, posledic na okolju itd.;
3. *odgovornost*: predstavlja dogodek ali problem na način, da odgovornost za njegov nastanek pripišejo ali vladi ali posameznikom, skupinam, strankam ali institucijam; novice nam sugerirajo, da problem rabi nujno akcijo,
- odgovornost - indikatorji: pripisovanje odgovornosti (katerekoli strani);
4. *moralnost*: postavi dogodek ali problem v kontekst verskih načel ali moralnih predpisov; poudarja sodelovanje in partnerstvo
- moralnost - indikatorji: govor o veri, verskih prepričanjih, moralnih prepričanjih;
5. *človeški interes*: prinaša človeški obraz ali čustveno perspektivo v predstavitev dogodka; nanaša se na personaliziranje novic, dramatizira ali emocionalizira novice z namenom pridobitve in ohranjanja zanimanja občinstva. Uporablja pridevnike ali osebne okraske, ki ustvarjajo občutke ogorčenja, empatije oziroma skrbi, solidarnosti ali sočustvovanja; poudarja, kako na posameznike in skupine vpliva dogodek ali problem; novice govorijo o zasebnih in osebnih življenjih udeležencev,
- človeški interes - indikatorji: govor o žrtvah, ranjenih, osebne zgodbe vojakov in civilistov, bojujoči se, protestniki, osebno mnenje avtorja (personalizacija), jasno emocionaliziranje (uporaba pridevnikov, metafor, retoričnih vprašanj).

Zanima me, ali je možno okvire, ki veljajo za tradicionalno novinarstvo, najti tudi pri drugačnem načinu poročanja, to je pisanju bloga. Najprej sem analizirala, do kakšnega okvirjanja prihaja v objavah, kjer ni objavljenih fotografij, in sicer z namenom,

da bi mi ugotovitve koristile pri analizi okvirjanja s pomočjo fotografij. Okvirjanje z besedilom sem analizirala s pomočjo že omenjenih 5 vnaprej določenih kategorij. Dodala sem še 6 kategorijo in sicer *drugo*. Za to sem se odločila, ker sem ob prvem pregledu ugotovila, da nekatere objave ne bo mogoče uvrstiti v prvih pet kategorij. V to kategorijo spada 6 objav (3,75 %). Tu gre na primer za objavljene ankete, obvestilo o možnosti doniranja in tako dalje.

Največ objav se je uvrstilo v okvir konflikt, in sicer 78 (48,75 %). Na drugem mestu je okvir človeški interes, kamor spada 47 objav (29,38 %). Okvir posledice ima 6 objav (3,75 %), okvir odgovornost 14 objav (8,75 %), okvir moralnost pa ima 9 objav (5,6 %). V nekaterih objavah je bilo ugotovljenih več okvirov, zato je skupno število za vse kategorije skupaj 160.

Največkrat avtor torej zgodbo okvirja kot konflikt. Borijo se dobri in slabi, pri čemer za slednje zmeraj označi Iračane. V vseh objavah je jasna ločenost med stranema (Američani in Iračani, z avtorjevega stališča med 'nami in njimi'). Prav tako napoveduje zmago Američanom, dobri Američani bodo premagali slabe Iračane (v večini objav vse Iračane označuje za slabe, ne razlikuje med njimi, na primer med tistimi, ki se borijo in civilisti). V nekaterih objavah pa je ločeval tudi med ZDA in Evropo (predvsem izpostavi Francijo in Nemčijo), kjer so bile ZDA spet tisti dobri, ki se borijo in žrtvujejo za neko dobro stvar, medtem ko hoče Evropa priti na koncu in pobrati vse zasluge (več objav govori o tem, da hoče Evropa sodelovati pri rekonstruiranju Iraka).

Naslednja kategorija, v katero se je uvrstilo največ objav, je človeški interes (47 objav). Dogajanje predstavlja s posameznikovega stališča, govori tudi o zasebnih življenjih udeležencev. Novice tako personalizira, s svojimi poudarki in vprašanji, ki jih zastavlja med tekstom, pa dostikrat tudi dramatizira. Z uporabo pridevnikov ter samim načinom pisanja zbuja v bralcih predvsem ogorčenje, nasprotovanje, zelo redko sočustvovanje.

S kategorijo odgovornosti je okvirjenih 14 objav. Tu gre predvsem za pripisovanje krivde za dogajanje, ki jo avtor skoraj v celoti pripiše Iračanom. Iz načina njegovega pisanja lahko ugotovimo, da so oni krivi za vse, kar se dogaja, za vse žrtve, za vso škodo. Omenja samo Iračane, tako da lahko sklepamo, da krivi vse, ne samo posameznike (na primer Sadama Huseina) ali skupine.

Najmanj pa se avtor ukvarja s posledicami, in sicer lahko ta okvir najdemo v samo 6 objavah. Torej ga ne zanima preveč, kaj se bo zgodilo po vojni, kakšne bodo posledice, tako za Američane kot Iračane, kaj se bo dogajalo, kako bodo na primer Irak obnovili, vzpostavili oblast, kdo jo bo vodil itd.

Pod okvirjanje spadajo tudi povezave, ki jih avtor objavlja na svojem blogu, saj brez tega, da pregledamo objavljene povezave, ne dobimo celotne zgodbe. Blogger napiše nekaj vrstic, nekakšen povzetek dogajanja ali pa zgodbo postavi v kontekst, potem pa je od nas odvisno, ali nas zanima naprej. V nekaterih primerih pa samo iz zapisanega ne moremo vedeti, kaj se je zgodilo, tako da moramo, če hočemo sploh razumeti, nujno pregledati še povezave. Z izbiro povezav (samo zahodne medije, v večini ameriške) pa tudi okvirja svojo zgodbo, saj dobimo samo enostranska poročila, objave, ne pa tudi od nasprotne (iraške) strani. V vseh 150 objavah, ki so pisale o vojni v Iraku, je le v 3 navajal vir z Bližnjega Vzhoda, in sicer spletno stran časopisa Jerusalem Post. Gre za izraelski vir, ki ga lahko označimo za antiiraškega, tako da avtor očitno zelo previdno in načrtno izbira svoje vire, ki potrjujejo njegovo mnenje in še podkrepijo pogled, ki ga predstavlja bralcem. Avtor v objavah navaja tudi blogerje, ki imajo na primer psevdonim 'israeliguy', vendar ker gre za nadimek, ki si ga lahko izbere kdorkoli po celem svetu, ne moremo vedeti, ali avtor res prihaja iz Izraela. Objav povezav do iraških medijev ni bilo.

Po tem, na kakšen način avtor piše, lahko ugotovimo, da zagovarja vojno. Ob članku, da so vojaki ustrelili civiliste v vozilu, ker se ni ustavilo, napiše, da 'vojaki niso mogli narediti nič drugega'. Njegov stil pisanja je precej oseben, subjektiven, napiše na primer 'Ima kdo proti, če bruham?' (ang. 'Anyone mind if i hurl?'). Medtem ko morajo na primer časopisi pisati objektivno, avtor piše tako, kot misli, na nikogar se ne ozira. Ne dobimo občutka sočutja do iraških civilistov, bolj povečuje vojake, tako britanske kot ameriške. Avtorja ne zanima, ali bo s svojim pisanjem koga prizadel ali užalil, svojega pisanja ne prilagaja, da bi na primer pridobil več bralcev.

6.4 OKVIRJANJE S POMOČJO FOTOGRAFIJ

Analizirala sem samo fotografije, ki so bile objavljene prav na blogu, ne pa tudi tistih, objavljenih na strani, do katere je vodila povezava. Prva jasna ugotovitev je, da ni veliko objavljenih fotografij, in sicer jih je bilo v analiziranem obdobju 12. Motiv ene

fotografije se je ponovil dvakrat, s tem da je bila fotografija drugič posneta z drugega zornega kota. Komentarji blogerja ob fotografijah so tudi zelo pomembni, da dobimo občutek, kaj nam je hotel s posredovano fotografijo sporočiti, zato v analizi opazujem tudi povezavo med fotografijo in komentarjem, ali se navezujeta eden na drugega, se povezujeta ali sta v kakšnem drugačnem odnosu.

6.4.1 Sramota dneva, 21. 3. 2003

Na prvi objavljeni fotografiji so prikazani protestniki, od katerih ima eden v roki iraško zastavo. Avtor ga v spremljajočem besedilu zato označi za izdajalca in slabega Američana, vse skupaj pa označi za izdajo, čeprav sploh ni jasno, v kakšnem kontekstu je bila fotografija posneta oziroma zakaj ima oseba v roki to zastavo. Na fotografiji vidimo skupino ljudi, ki stoji pod nekakšnim nadstreškom. V osrednjem delu fotografije stoji oseba, s hrbtom obrnjena proti fotografu, preko rame pa ji visi na drogu obešena iraška zastava. Sama fotografija z ničemer ne indicira, kje so ti protesti, kaj se dogaja in v kakšen namen je uporabljena zastava, vseeno pa avtorja spodbudi, da objavi naslednji zapis: »Skrajno sramotna fotografija z 'mirovnih protestov' v San Franciscu, ki prikazuje skupino slabih Američanov, ki mahajo z iraško zastavo. Ne vem, niti me ne zanima, ali to ustreza uradni definiciji izdaje. Moj občutek mi pravi, da če vihtiš zastavo svojih sovražnikov v času vojne, si izdajalec. To je resnično zlobno/nemoralno vedenje.« (Johnson 2003). Avtor tako brez dokazov sklepa in obsoja in ustvari okvir izdaje.

6.4.2 BS-2 zapuščajo Britanijo, 21. 3. 2003

Na fotografiji vidimo letalo, tik nad vzletno stezo, se pravi je prikazano med vzletom. Letalo zavzema večji del fotografije, v ozadju vidimo samo zamegljeno stezo. Slika z ničemer ne nakazuje, kdaj je bila posneta, glede na to, kar vidimo, bi lahko bila narejena kadarkoli, kjerkoli na svetu, ni nujno, da gre prav za to vojaško letalo, ki zapušča Britanijo na poti v Irak. Slika je samo simbolična, ilustrira besedilo, v katerem avtor govori o tem, da vojaška letala vzletajo iz Britanije in ponoči napadajo cilje v Iraku ter da naj bi se ti napadi še okrepili. V tem zapisu avtor samo poroča o dogajanju, ne objavlja mnenja, niti ga z načinom pisanja ne implicira. Kombinacija fotografije in

besedila pa novico okvirita na način, da dobimo občutek vojaške in tehnološke premoči ZDA in VB.

6.4.3 Naslednje sporočilo ..., Samo univerzitetna študentka, med protestom, 27. 3. 2003 in 30. 3. 2003

Naslednja fotografija z dne 27. 3. 2003 je slika s protestov, oseba na njej pa nosi na glavi trak z napisom Ubijmo Žide ('Kill Jews'). Na fotografiji vidimo samo del obraza od nosu navzgor, oči so prekrite s sončnimi očali, na vrhu glave, zavezan okoli čela, pa je trak. Druga fotografija iste osebe, objavljena je bila 30. 3. 2003, je posneta z drugega zornega kota in pokaže, da gre pravzaprav za osebo ženskega spola, avtor pa jo označi za genocidno pakistansko študentko. Ugotovi, da je na traku pred besedo 'kill' zapisana še ena beseda, ki pa se je ne da razločiti. Fotografijo je povzel iz spletne strani časopisa Times izmed več objavljenih, sprašuje pa se, zakaj je naslov te fotografije, za razliko od ostalih, brez kakršnih koli podrobnosti, in sicer se glasi: »Univerzitetna študentka protestira proti vojni v Iraku.« S tema dvema fotografijama ter besedilom avtor obsodi proteste proti vojni, vzpostavi pa okvir konflikta, saj dihotomizira na dobre in slabe.

Avtor s to objavo tudi na nek način interpretira druge konflikte na Bližnjem Vzhodu. Nakazuje, da je vojna v Iraku upravičena, ker gre za zaščito Izraela, ki bi tudi lahko bil ogrožen. Tako v poročanje o vojni v Iraku vplete še druge konflikte v tej regiji.

6.4.4 O zemljevidu, 31. 3. 2003

31. 3. 2003 avtor bloga objavi fotografijo, na kateri so palestinski krvodajalci, ki darujejo kri za Irak. Na fotografiji vidimo dva moška, ki darujeta kri, večje število moških, ki na to še čakajo ter medicinske sestre. Ob fotografiji je zapisano samo: »Palestinski krvodajalci darujejo kri za Irak.« Avtor je tudi v tej objavi objektivni, samo poroča o dogajanju, vzpostavi pa okvir pomoči, dobrodelnosti.

Avtor v objavi tudi povezuje Palestino in Irak ter vpleta Izraelce, ki naj bi bili povezani z ZDA. Ta konflikt vpleta v širši regionalni konflikt, nakazuje neko širšo povezavo.

6.4.5 Spet Francija, 1. 4. 2003

V objavi z naslovom Spet Francija je fotografija spomenika padlim britanskim vojakom v prvi svetovni vojni v Franciji, na katerega so neznanci napisali grafito. Na njih je bilo med drugim (v angleščini in francoščini) zapisano: »Britanci, pojdite domov. Sadam Husein bo zmagal in prelil vašo kri«, zraven svastike pa še »Smrt Jenkijem.« V komentarju govori tudi o anketi Le Monda, ki je pokazala, da si vsak tretji Francoz želi, da bi zmagal Irak in to označi za nezaslišano, samo zgodbo o grafitih pa označi za odvratno. Tudi tu zgodbo okviri kot konflikt, ločuje na dobre in slabe; med drugače objektivnim poročanjem o dogodku samo z eno besedo zgodbo personalizira, subjektivizira in tako vzpostavi tudi okvir človeškega interesa.

6.4.6 Galerija lopovov / ničvrednežev, 6. 4. 2003

V tej objavi sta objavljeni dve sliki, objava pa govori o padcu kulta osebnosti v Iraku. Na prvi fotografiji (spodaj) vidimo ameriškega vojaka, ki stoji na cesti s Huseinovo sliko v roki in jo trga. S tem ko plakat trga, nakazuje, da tako, kot bo on uničil ta plakat, bodo s skupnimi močmi uničili vse, kar ta plakat predstavlja. Tako avtor bloga ustvari okvir zmage (nad režimom Sadama Huseina).

Slika 6.1: Ameriški vojak s fotografijo Sadama Huseina

Vir: Little Green Footballs (2003).

Druga fotografija pa prikazuje palestinskega uličnega umetnika, ki ustvarja portrete 4 voditeljev na Bližnjem Vzhodu, Marwana Barghoutija, Yasserja Arafata, Gamala Abdel-Nasserja in Sadama Huseina. Ti naj bi bili po mnenju avtorja bloga najbolj pokvarjeni morilci in zgube v zgodovini, umetnik pa jih z upodabljanjem še povečuje. S tem, da našteje še ostale voditelje jasno pokaže, kam po njegovem mnenju spada Husein. Avtor s to objavljeno fotografijo vzpostavi okvir sovražnikov, saj pokaže, kdo to so, koga uvršča v to skupino.

6.4.7 Ulična pravica, 8. 4. 2003

Tudi v tej objavi sta objavljene dve fotografiji. Prva prikazuje prizor na ulici, ko skupina ljudi pretepa nekega moškega, ker naj bi bil pripadnik iraške vojske, zveste Sadamu Huseinu. Na drugi fotografiji pa je prikazan ta isti moški, ki sedi v vojaškem vozilu skupaj z britanskim vojakom. Avtor je zraven dopisal, da si moški najbrž ni nikdar mislil, da bo kdaj vesel britanskih vojakov. S to fotografijo nam bloger posredno sporoča, da morajo vojaki v Iraku posameznike reševati tudi pred drugimi prebivalci, in jih tako še bolj povečuje. Avtor s prvo fotografijo vzpostavi okvir konflikta, nasilja, z drugo pa okvir reševanja.

6.4.8 Iraška ambasada v Braziliji zažiga dokumente, 9. 4. 2003

Zadnja objava, v kateri je bila objavljena tudi fotografija, govori o tem, da so, po tem ko so v Iraku prevrnili kip Sadama Huseina, zaposleni na iraški ambasadi v Braziliji začeli zažigati večje količine dokumentov. Na fotografiji vidimo nižjo zgradbo, poleg katere lahko na levi strani vidimo ožgana tla na travniku, kjer naj bi te dokumente sežigali. Avtor je mnenja, da so se podobne stvari dogajale tudi v Franciji in Nemčiji, le da so jih tam bolje prikrili. S to objavo avtor vzpostavi okvir zaničevanja, saj jasno pokaže, da zaničuje vse, kar je povezano z Irakom, karkoli naredijo, čeprav nima za to nobenega razloga ali dokaza. V zapisanem lahko ugotovimo, da avtor podpira vojno v Iraku, tisti, ki se tam bojujejo, so zanj junaki, vse, kar je iraškega, pa zaničuje, je manjvredno, pokvarjeno.

Po opravljeni analizi lahko tako ugotovimo, da je avtor bloga s pomočjo fotografij vojno okvirjal na več načinov, in sicer: izdaja, tehnologija oziroma tehnološka premoč, večkrat se je pojavil okvir konflikt, pomoč/dobrodelnost, zmaga, sovražniki, reševanje, zaničevanje. V skoraj vseh objavah pa lahko ugotovimo tudi okvir človeški interes. Avtor bloga namreč piše (kot je za ta žanr tudi značilno) zelo subjektivno, jasno pove svoje mnenje, uporablja pridevnike (na primer sramoten itd), zastavlja retorična vprašanja, skratka piše zelo subjektivno.

Za povezavo med tekstom in fotografijo lahko rečemo, da fotografija vedno ilustrira besedilo, ta dva elementa sta povezana, še več, lahko bi rekli, da je v nekaterih primerih fotografija celo glavna, da jo besedilo samo spremlja, jo postavi v kontekst ali kaj razjasni.

7 SKLEP

Namen diplomske naloge je bil ugotoviti, kako so spletne strani medijev ter blogi poročali o vojni ter kako so v svoje delo integrirali fotografije. Vojna je bila v začetku ter prvih nekaj tednih zelo aktualna in pogosta tema na spletnih straneh, po koncu glavnega dela bojevanja pa je število prispevkov začelo upadati. Temu primerno se je zmanjševalo tudi število objavljenih fotografij. V času, ko je bila vojna v Iraku glavna tema, so objavljali večje število fotografij, objavljenih je bilo več fotografij v sklopu enega samega članka. Čez nekaj časa, ko vojna ni bila več glavna tema v novicah, pa so bili objavljeni članki krajši, fotografije so bile manjše, bilo jih je manj, nekateri članki pa so bili objavljeni sploh brez vizualnih gradiv (po Fahmy 2010, Schwalbe 2006, Dimitrova in Neznanski 2006). Izjema so bile samo spletne strani, ki so imele del, posvečen samo vojni v Iraku, tam so redno objavljali prispevke in vizualne vsebine.

Na izbranem blogu je avtor prispevke na temo vojne v Iraku objavljali bolj enakomerno. Število objav se od začetka do konca izbranega obdobja ne razlikuje preveč, povprečno je avtor objavil 6 objav na dan. Fotografije so bile objavljene s pripisanim virom ali pa je bila objavljena samo hiperpovezava do spletne strani, kjer je bila objavljena določena fotografija. Objavljanje povezav tudi omogoča, da je bilo objavljenih več povezav do različnih strani, s tem pa so tudi opozarjali na napake, pomanjkljivosti, v

nekaterih primerih pa celo na zavajanje v objavah tradicionalnih medijev. Objav lastnih fotografij ni bilo, saj blogger ni bil prisoten na bojiščih, na vojnem območju, ampak komentira z drugega konca sveta.

S pomočjo kategorij okvirov sem ugotavljala, kako je avtor na blogu okvirjal iraško vojno. Tako sem ugotovila, da je o njej govoril predvsem kot o konfliktu, o nasprotnih si straneh, sovražnikih, jasno ločuje med 'nami' in 'njimi' (Američani in Iračani). Poročal je predvsem o bitkah, vojaških napredkih, prikazoval pa je tudi človeški interes. S svojim načinom pisanja je zgodbe personaliziral, z njimi pa je tudi moraliziral. Jasno izrazi, da za vojno krivi Iračane, njim pripiše vso odgovornost, pri tem pa ne loči civilistov, ki trpijo za posledicami, ter tistih na oblasti in vojakov, ampak vse meče v isti koš. V le nekaj objavah se tudi ukvarja s posledicami vojne, pa še to bolj v smislu vmešavanja Evrope, kot pa da bi se osredotočil na dejansko škodo v Iraku.

S pomočjo fotografij pa se je avtor bloga osredotočal predvsem na proteste proti vojni ter na reprezentacije Sadama Huseina, ne objavlja pa fotografij bitk, poškodovanih oseb (vojakov ali civilistov) ali uničenja (zgradb itd.). Prav tako ne objavi nobenega zemljevida ali kakršne koli druge grafike. Glede na to, kako zgodbo okvirja pa je presenetljivo, da ni več fotografij ameriške vojske in njihove moči. Prav tako ni bilo objavljena nobena fotografija, ki bi prikazovala dejansko bojevanje, samo na nekaj fotografijah pa je bilo nakazano uničenje.

Moje ugotovitve potrjujejo tudi ugotovitve preteklih študij (na primer Elliot in Lester 2001, Perlmutter 1998 v Fahmy in Kim 2006, 8), v katerih so ugotovili, da poizkušajo vlade preprečiti objavo fotografij, ki bi lahko vzbudile simpatijo do sovražnika. Prav tako so ugotovili, da so bile v ameriških medijih zelo redke objave fotografij mrtvih ali ranjenih ameriških vojakov (Patterson 1984, Tsang 1984, Griffin in Lee 1995 v Fahmy in Kim 2006, 8). Newtonova je v svoji raziskavi ugotovila, da so med prvo zalivsko vojno vojne podobe skrbno nadzirali, da bi preprečili, da bi slike trupel ali ranjencev prišle v javnost. Do tega naj bi prišlo zaradi bojazni, da bi take fotografije pripeljale do tega, da bi ameriško ljudstvo odvrnilo podporo vojni. Tako naj bi bilo tudi v primeru Iraške vojne manj verjetno, da bi javnost podpirala vojno, če bi mediji poudarjali določene vizualne upodobitve človeških izgub ali uničenja – še posebno, če bi fotografije prikazovale ameriške ali britanske čete (Newton v Fahmy in Kim 2006, 13).

Kot že rečeno, vloga fotografij, objavljenih na blogu, je dvojna. V nekaterih objavah fotografije besedilo spremljajo, ilustrirajo, so samo nekakšen dodatek (na primer fotografija letala med vzletom). V drugih pa so fotografije glavne, fotografija je tisto, kar želi avtor deliti z bralci, sama fotografija je novica, sama nosi in izraža sporočilo, tako da spremljajočega teksta sploh ne rabi. Tako lahko rečemo, da so fotografije v večini primerov avtonomne, niso podrejene tekstu.

Avtor bloga pa v svojem delu, kot je bilo ugotovljeno že tekom analize, s pomočjo fotografij poudarja (ali pa opozarja na) nek širši konflikt na Bližnjem Vzhodu. Interpretira dogajanje, povezuje Palestino in Irak ter po drugi strani Izrael in ZDA ter s tem opravičuje vojno v Iraku. Tako trenutne dogodke vplete v širše dogajanje, v trajnejši konflikt na Bližnjem Vzhodu.

Pomemben podatek, ki ga moramo upoštevati pri analizi je, da je Johnson leta 2010 začel nekatere objave brisati, druge pa spreminjati, o čemer ni ničesar objavil. Tako se ne more vedeti, katere objave so bile spremenjene in katere ne, kar ima lahko vpliv tudi za mojo analizo.

Pri analizi lahko ugotovimo kar nekaj pomanjkljivosti, pa tudi načinov, kako bi jo lahko izboljšali. Analiza bi bila natančnejša, če bi objave analizirala takrat, ko so bile objavljene, ker bi jih lahko sama sproti izbirala in izločala, ne pa da je to namesto mene naredil računalnik. Ko na spletno stran vpišeš nek iskalni pojem, v mojem primeru je bil to 'Irak', se je potrebno zanesti na program, da bo našel vse relevantne objave, ki govorijo o izbrani temi. Tako pa obstaja možnost, da je kakšno izločil, je ni prikazal in pojavi se vprašanje, ali bi bilo boljše spremeniti iskalni pojem, ga narediti temeljitejšega, da bi res zajel vse članke, ki se nanašajo na vojno v Iraku leta 2003.

Za nadaljnje raziskovanje bi bilo analizo potrebno razširiti, analizirati več blogov v daljšem časovnem obdobju, ter za primerjavo analizirati bloge piscev iz več različnih držav, tudi Iraka.

Fotografije so pri poročanju o vojni zelo pomembne, saj nam jo ilustrirajo, približajo, boljše razumemo dogajanje. To je še posebno vidno pri spletnih medijih, ki imajo možnost objavljanja večjega števila fotografij, niso tako omejeni pri prostoru kot so na primer časopisi. Spletni mediji lahko pri posameznem članku objavijo cele galerije fotografij, tudi več kot deset fotografij. Pomemben vir novic in fotografij o vojni pa so

blogi, saj jih, kot smo videli, tudi oni objavljajo. S pomočjo analiziranega bloga lahko ugotovimo, da oni s pomočjo izbranih fotografij sporočajo še močnejšo zgodbo, saj, medtem ko ima urednik za vsak članek na voljo večje število fotografij, da z njimi popestri zgodbo, se blogger sam odloči, da bo objavil neko fotografijo, ker je pomembna, nosi pomembno sporočilo ali pa prikazuje vojno s stališča, ki ga ne vidimo v tradicionalnih medijih. Prav zaradi tega, ker blogger fotografije sam poišče in se odloči za njihovo objavo, prav tako pa se fotografije pojavljajo bolj redko, ne spremljajo vsake objave, so bolj pomembne, zapomljive in pustijo močnejši vtis.

8 LITERATURA

1. Al-Jenaibi, Badreya. 2010. The Competition Between Al-Jazeera's Arab News Diversity and US Channels: Content Analysis of Iraq War. *Canadian Social Science* 6 (4): 81–96.
2. Anden-Papadopoulos, Kari. 2008. The Abu Ghraib torture photographs: News frames, visual culture, and the power of images. *Journalism* 9 (1): 5–30.
3. Berenger, Ralph D. 2004. Gulf war Fallout: A Theoretical Approach to Understand and Improve Media Coverage of the Middle East. *Global Media Journal* 3 (5): 3.
4. --- 2006. Introduction: War in cyberspace. *Journal of Computer-Mediated Communication* 12 (1): 9.
5. Bernhard, Brendan. 2006. *Reuters' Image Problem. L.A. blog unmasks Hezbollah propaganda*. Dostopno prek: <http://www.laweekly.com/content/printVersion/47558/> (10. julij 2012).
6. Carlebach, Michael L. 1988: Documentary and Propaganda: The Photographs of the Farm Security administration. *The Journal of Decorative and Propaganda Arts* (8): 6–25.
7. Cassidy, William P. 2007. Online news credibility: An examination of the perceptions of newspaper journalists. *Journal of Computer-Mediated Communication* 12 (2): 7.
8. Choi, Junho H., James H. Watt in Michael Lynch. 2006. Perceptions of news credibility about the war in Iraq: Why war opponents perceived the Internet as the most credible medium. *Journal of Computer-Mediated Communication* 12 (1): 11.
9. De Zuniga, Homero Gil in Eulalia Puig-i-Abril Hernando Rojas. 2009. Weblogs, traditional sources online and political participation: an assessment of how the internet is changing the political environment. *New media & Society* 11 (4): 553–574.
10. Dimitrova, Daniela V., Lynda Lee Kaid, Andrew Paul Williams in Kaye D. Trammell. 2005. War on the Web. The Immediate News Framing of Gulf War II. *Press/Politics* 10 (1): 22–44.
11. Dimitrova, Daniela V. in Matt Neznanski. 2006. Online journalism and the war in cyberspace: A comparison between U.S. and international newspapers. *Journal of Computer-Mediated Communication* 12 (1): 13.

12. Dimitrova, Daniela V. in Colleen Connolly-Ahern. 2007. A Tale of Two Wars: Framing Analysis of Online News Sites in Coalition Countries and the Arab World during the Iraq War. *Howard Journal of Communications* 18 (2): 153–168.
13. Dimitrova, Daniela V. in Jesper Strömbäck. 2005. Mission Accomplished? Framing of the Iraq War in the Elite Newspapers in Sweden and the United States. *Gazette: The International Journal for Communication Studies* 67 (5): 399–417.
14. Drezner, Daniel W. in Henry Farrell. 2004: The Power and the Politics of Blogs. *Public Choice* (134): 15–30.
15. Fahmy, Shahira. 2010. Contrasting visual frames of our times: A framing analysis of English- and Arabic-language press coverage of war and terrorism. *International Communication Gazette* 72 (8): 695–717.
16. --- in D. Kim. 2006. *Picturing the Iraq War: Constructing the image of war in British and U.S. media*. Paper presented at the International Communication Association conference. Germany: Dresden.
17. Fahmy, Shahira in Rico Neumann. 2011. Shooting War Or Peace Photographs? An Examination of Newswires' Coverage of the Conflict in Gaza. *American Behavioral Scientist* 56 (2): 1–26.
18. Fishman, Jessica M. in Carolyn Marvin. 2003. Portrayals of Violence and Group Difference in Newspaper Photographs: Nationalism and Media. *Journal of Communication* 53 (1): 32–44.
19. Glass, Andrew J. 2001. *The War on Terrorism goes Online: Media and Government Response to First post-Internet Crisis*. Cambridge: Harvard University.
20. Griffin, Michael. 2004. Picturing America's 'War on Terrorism' in Afghanistan and Iraq: Photographic motifs as news frames. *Journalism* 5 (4): 381–402.
21. Johnson, Charles. 2003. *The Little Green Footballs*. Dostopno prek: <http://littlegreenfootballs.com> (3. avgust 2012).
22. Johnson, Tomas J. in Barbara K. Kaye. 2010. Believing the blogs of war? How blog users compare on credibility and characteristics in 2003 and 2007. *Media, War & Conflict* 3 (3): 315–333.

23. --- Shannon L. Bichard in W. Joann Wong. 2007. Every blog has its day: Politically-interested Internet users' perceptions of blog credibility. *Journal of Computer-Mediated Communication* 13 (1): 6.
24. Lee, Seow in Crispin Maslog. 2006. Asian Regional Conflicts and the War on Iraq: A Comparative Framing Analysis. *International Communication Gazette* 68 (5–6): 499–518.
25. Lister, Martin in Liz Wells. 2001. Seeing beyond belief: Cultural studies as an approach to analyzing the visual. V *Handbook of visual analysis*, ur. Theo van Leeuwen in Carey Jewitt, 61–91. London: Sage.
26. Mirzoeff, Nicholas. 1999: *An introduction to Visual Culture*. London: Routledge.
27. Nah, Seungahn, Aaron S. Veenstra in Dhavan V. Shah. 2006. The Internet and anti-war activism: A case study of information, expression, and action. *Journal of Computer-Mediated Communication* 12 (1): 12.
28. Neuberger, Cristoph, Jan Tonnenmacher, Mathias Biebl in Andre Duck. 1998. Online - The Future of Newspapers? Germany's Dailies on the World Wide Web. *Journal of Computer-Mediated Communication* 4 (1): 1.
29. Paulussen, Steve. 2004. Online News Production in Flanders: How Flemish Online Journalists Perceive and Explore the Internet's Potential. *Journal of Computer-Mediated Communication* 9 (4): 7.
30. Schultz, Tanjev. 1999. Interactive Options in Online Journalism: A Content Analysis of 100 U.S. Newspapers. *Journal of Computer-Mediated Communication* 5 (1): 9.
31. Schwalbe, Carol B. 2006. Remembering our shared past: Visually framing the Iraq war on U.S. news websites. *Journal of Computer-Mediated Communication* 12 (1): 14.
32. Scolari, Carlos Alberto. 2009. Mapping conversations about new media: the theoretical field of digital communication. *New Media & Society* 11 (6): 943–964.
33. Singer, Jane B. 1998. Online Journalists: Foundations for Research into their Changing Roles. *Journal of Computer-Mediated Communication* 4 (1): 9.
34. Solomon-Godeau, Abigail. 1994. *Photography at the Dock: Essays on Photographic History, Institutions and practices*. Minneapolis: University of Minnesota press.

35. Stromer-Galley, Jennifer in Kirsten A. Foot. 2002. Citizen Perception of Online Interactivity and Implications for Political Campaign Communication. *Journal of Computer-Mediated Communication* 8 (1): 10.
36. Sturken, Maria in Lisa Cartwright. 2001. *Practices of Looking: An introduction to visual culture*. Oxford: Oxford university press.
37. Škerlep, Andrej. 1998. Model računalniško posredovane komunikacije: tehnološka matrika in praktična raba v družbenem kontekstu. V *Internet v Sloveniji*, ur. Vasja Vehovar, 24–53. Ljubljana: FDV.
38. Tajima, Atsushi, Eric Bain, Tao Lam Fung, Andrea Falkenhagen in Chelsea Ross. 2003. How International Newspapers Framed the Pre-Iraq War debate. V *Cybermedia go to War: Role of Converging Media During and After the 2003 Iraq War*, ur. Ralph D. Berenger, 55–71. Washington: Marquette Books.
39. Thelwall, Mike in David Stuart. 2007. RUOK? Blogging communication technologies during crises. *Journal of Computer-Mediated Communication* 12 (2): 9.
40. Thompson, Garry. 2003. Weblogs, war blogs, the public sphere, and bubbles. *New Media Technologies* 7 (2). Dostopno prek: http://transformations.cqu.edu.au/journal/issue_07/article_02.shtml (28. julij 2012).
41. Tomanić Trivundža, Ilija. 2004. Orientalism as news. Pictorial representation of the US attack on Iraq in Delo. *Journalism* 5 (4): 480–499.
42. Tremayne, Mark, Nan Zhen, Jae K. Lee in Jaekwan Jeong. 2006. Issue publics on the web: Applying network theory to the war blogosphere. *Journal of Computer-Mediated Communication* 12 (1): 15.
43. Wall, Melissa. 2005. Blogs of War: Weblogs as news. *Journalism* 6 (2): 153–172.
44. Walsh, Lucas in Julien Barbara. 2006. Speed, international security, and "new war" coverage in cyberspace. *Journal of Computer-Mediated Communication* 12 (1): 10.
45. Willmott Harrop, Elizabeth. 2005. The media's role in war propaganda. V *Communication Ethics Now*, ur. Richard Kibble, 19–31. Leicester: Troubador Publishing.
46. Yang, Lai Fong in Sidin Ahmad Ishak. 2011. Framing Interethnic Conflict in Malaysia: A Comparative Analysis of Newspaper Coverage on the Hindu Rights Action Force. *International Journal of Communication* (6): 166–189.